

Teknisk implementering af RDA

Så kom "nyheden" endelig

DR.DK DRTV DR LYD

SENESTE NYT INDLAND UDLAND PENGE POLITIK REGIONALT VEJRET

Seneste nyt

KORT NYT | 29. JUN 2023

Biblioteker skal moderniseres med ny standard for 16,2 millioner

LES OP ORDBOG TEKST

AF

Flemming Brandt

Kulturministeriet har afsat 16,2 millioner kroner til at modernisere bibliotekernes digitale værktøjer.

En ny katalogiseringsstandard, som i dag bruges i store dele af biblioteksverden i Europa og USA, skal gøre det nemmere for at finde deres materialer og gå på opdagelse i bibliotekernes store samlinger.

- For 50 år siden, da de danske biblioteker satte strøm til kartotekskortene, var de pionerer inden for elektroniske data og databehandling.

OMRÅDER TILSKUD

Stort løft af bibliotekernes digitale infrastruktur

29.06.2023

Landets biblioteker skal moderniseres med overgangen til en ny katalogiseringsstandard. Det betyder, at det fremover bliver lettere for brugerne at finde deres materialer og gå på opdagelse i bibliotekernes store samlinger. Der er afsat 16,2 millioner kroner til arbejdet.

RDA – hvad er det? recap

- er en international metadata-standard tilpasset et digitalt miljø (2010, 2020)
- er implementeret i 60 lande og tilgængeligt på 8 sprog
- kan bruges på tværs af biblioteker og andre kulturarvsinstitutioner
- bygger på tidligere katalogiseringsregler (AACR2), og nuværende datamodeller (IFLA Library Reference Model (IFLA LRM) og DCMI Abstract Model (DCAM))
- delvist mappet op mod MARC21 og BIBFRAME

RDA – hvorfor? recap

- med RDA deler vi regelsæt med de fleste af de lande, vi udveksler data med
- RDA giver mulighed for at registrere værker og andre entiteter
 - og hjælper derved til at optimere værkalgoritmen i den fælles infrastruktur
 - giver mulighed for at præsentere forskellige bibliografiske entiteter selvstændigt - til inspiration og eksploration
- apps, hjemmesider og webservices er nødt til at kunne basere sig direkte på bibliotekernes data uden en bibliotekar som mellemmand eller formidler – det hjælper RDA med

Teknisk implementering af RDA

Hvordan skal RDA implementeres?

Hvilke konsekvenser har det?

Implementering af RDA = implementering af entiteter og relationer

RDA's datamodel integreres i de bibliografiske poster.

Udvalgte entiteter og relationer registreres i posterne – dels i en ny version af det flade katalogiseringsformat og dels i særskilte autoritetsposter.

De udvalgte entiteter er **personer**, **korporationer** samt **værker** (herunder serieværker og værkgrupper) og **underværker**.

I første omgang vil DBC, folkebibliotekerne og Sproglige Minoriteter (KB) skulle registrere og vedligeholde autoritetsposterne.

Implementering af VERA

Arbejdet med autoritetsposter (oprettelse, lagring og vedligehold) kræver et fælles nationalt autoritetsdatarepositorium, VERA.

VERA etableres som en del af den fælles biblioteksinfrastruktur (FBI).

VERA 1.0 har fokus på dataskabelse og vedligehold, da fremtidig brug af VERA forudsætter tilstrækkelig kritisk masse og validt dataindhold.

Nyt katalogiseringsformat: danMARC3

For at kunne rumme datamodellen

skifter vi katalogiseringsformat fra danMARC2 til danMARC3

Skiftet indebærer en fuld konvertering af alle bibliografiske poster i Brønden.

Biblioteker vil fortsat kunne eksportere poster i danMARC2, men de vil blive konverteret til danMARC3 i Brønden.

Formatmæssige konsekvenser

De største ændringer i de bibliografiske poster er at

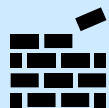
- posterne vil indeholde ID'er på autoritetsposter for personer, korporationer, værker og underværker (Linky MARC)
- posterne vil have en fast struktur for relationer (i stedet for som nu hvor mange relationer udtrykkes som noter)
- posterne vil indeholde information om de enkelte dataelementer hører til på værkets, udtrykkets eller manifestationens niveau (fast defineret samt i det omfang det angives)

Nyt autoritetspostformat: danMARC3 Autoritetsformat

For at kunne registrere de nye entiteter er der brug for et særligt format, danMARC3 Autoritetsformat.

danMARC3 Autoritetsformat skal anvendes til registrering af personer, korporationer, værker, underværker, værkgrupper, serier og universer.

Overblik over projektet

Delprojekter

Roadmap

Dataskabelse

- vejledning til regelsættet
- indholdsformater skal have plads til de nye typer registreringer, de nye typer data og de nye sammenhænge
- de IT-systemer der bliver brugt til at lave registreringerne skal udvikles til at kunne håndtere ændringerne (projektet dækker DBCs nationalbibliografi samt brugere af FBIKat og underliggende services)

Datamodel

- den arkitektoniske indmad i VERA skal etableres
- dataflows og services i de “nederste” dele skal optimeres, så der ikke opstår unødigt friktion eller dannes flaskehalse

Dataanvendelse

- de mange millioner registreringer skal lægges over i det nye indholdsformat
- data skal udlægges til brug for søgning og visning i og eksport til bibliotekernes systemer
- værkalgoritmen skal benytte de nye værkregistreringer

Roadmap

2023

- katalogiseringshåndbog påbegyndes
- indholdsformater påbegyndes
- VERA arkitektur påbegyndes

2024

- katalogiseringshåndbog færdiggøres
- indholdsformater færdiggøres
- konverteringsbeskrivelser mellem danMARC2 og danMARC3 påbegyndes og færdiggøres
- konverteringsflows afprøves
- VERA arkitektur færdiggøres
- ændringer i produktionsapparat påbegyndes

Roadmap

2025

- arbejdet med konverteringsflows fortsættes
- ændringer i produktionsapparat fortsættes
- ændringer på dataanvendelsessiden påbegyndes
 - værkalgoritme
 - FBI API

2026

- MARC21-konverteringer påbegyndes og afsluttes
- arbejdet med konverteringsflows afsluttes
- ændringer i produktionsapparat afsluttes
- ændringer på dataanvendelsessiden afsluttes
- idriftsættelse

Danmark går over til RDA

Yderligere opgaver

2024-2026

- særskilte projekter skal omlægge udvalgte dele af nationalbibliografien til den nye model

2026

- undervisning af bibliotekspersonale landet over

Hvad betyder det lokalt?

Kompetencemæssigt?

Systemmæssigt?

Kompetencemæssig oprustning

- alle vil have brug for at sætte sig ind i RDAs datamodel
- katalogisatorer vil have brug for at sætte sig ind i de nye katalogiseringsregler og det nye katalogiseringsformat
- systemkonsulenter og udviklere af katalogiseringssystemer vil have brug for at sætte sig ind i det nye katalogiseringsformat
- systemkonsulenter og udviklere der arbejder med systemer og grænseflader, der bruger FBI, vil skulle sætte sig ind i de ændringer, der sker i snitfladen til det lokale

Systemmæssig oprustning

- alle bibliotekssystemer der er vant til at arbejde med danMARC2 vil skulle udvikles til at arbejde med danMARC3

DBC
D1G1TAL

Spørgsmål?

ljl@dbc.dk

DBC
D1G1TAL

RDA datamodel

dansk implementering

Typer af entiteter

RDA entiteter

- Værker
- Personer
- Korporationer

DKRDA entiteter

- Underværker
- Værkgrupper
- Serier (og universer)

Disse entiteter registreres som autoritetsposter i VERA

Værker – hvad og hvorfor

Dækker det abstrakte niveau: Det intellektuelle eller kunstneriske indhold

Pointen er at få samlet en masse manifestationer, som “er det samme”

- mindre gene ved præsentation i grænsefladerne (derfor vores brøndmodel)
- genbrugsværdi i form af genbrug af metadata

Ikke værker på alt – masser af poster, både gamle og nye, vil ikke linke til et værk fx Jubilæumsskrifter, Jumbo-bøger, kommunale lokalplaner, artikler og anmeldelser.

Underværker

Adskiller værkerne til slutbrugerbehov og dækker også det abstrakte niveau

- Tekst: Forskellige sprogversioner
- Tekst: Forskellige brugsscenarier: magnaprint, letlæsning (for voksne), klassesæt
- Musik: Indspillet musik vs. noder
- Film: Originalsprog eller ej, dansk synkronisering eller ej

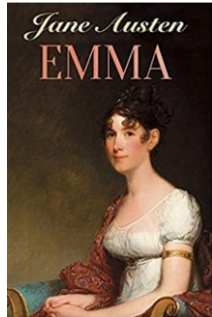
Et underværk kan ikke stå alene, men vil ALTID pege på ét værk i VERA.

Bibliografiske poster kan være relateret til underværker

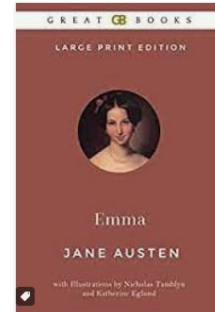
Værk og underværker - eksempel: Emma

Værk

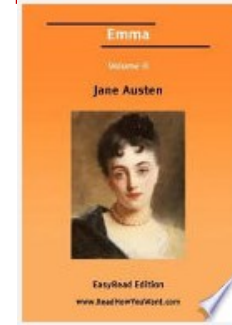
Underværk A
(engelsk ordinær)

Underværk B
(engelsk stor skrift)

Underværk C
(engelsk letlæsning)

Værkgrupper

Faglitterære udgaver, der opfattes som værende udgaver af ét værk kan være forskellige RDA-værker.

Derfor samler vi dem i det, der kaldes en værkgruppe

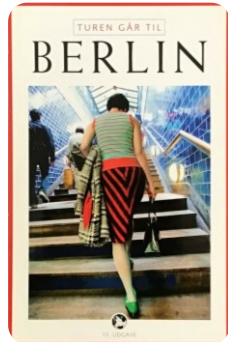
- Værkgrupper samler forskellige værker, der af brugerne opfattes som samme værk

Et værk kan tilhøre én værkgruppe – men gør det altså ikke nødvendigvis

Værkgruppe - eksempel: Turen går til Berlin

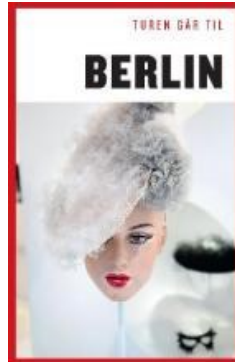
Værkgruppe

Værk A

af Kirstine Therkildsen
& Henrik Vering (2004)

Værk B

af Henrik Vering (2013)

Værk C

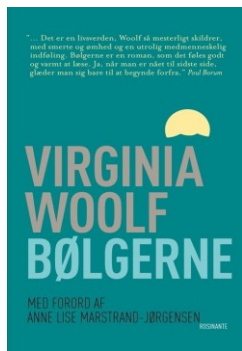

af Michelle Arrouas (2017)

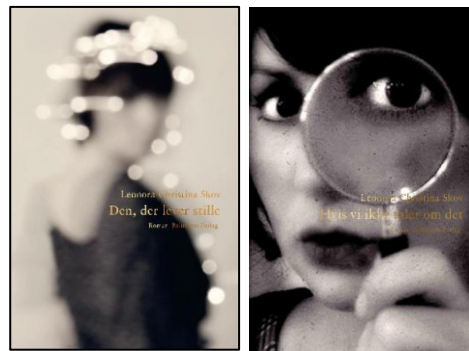
erstatte

erstatte

Serier – eksempler: Forlagsserie og populærserie

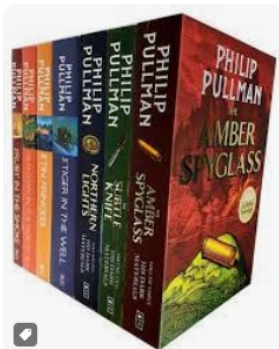
Bibliografisk serie
Rosinantes klassikerserie

Populærserie
Den der lever stille

Univers - eksempel: Det gyldne kompas-universet

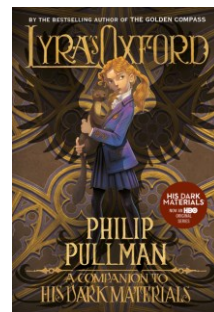
Univers

Flere bogserier

Tv-serie

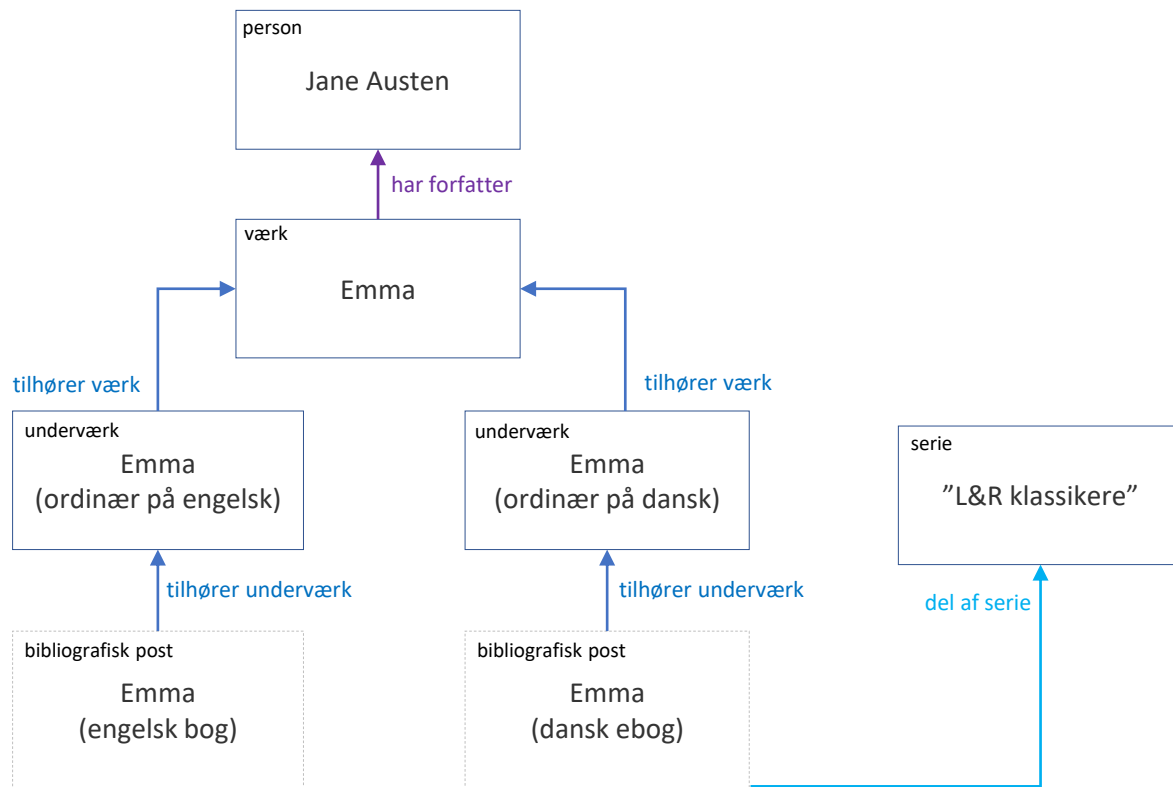

Uafhængige værker

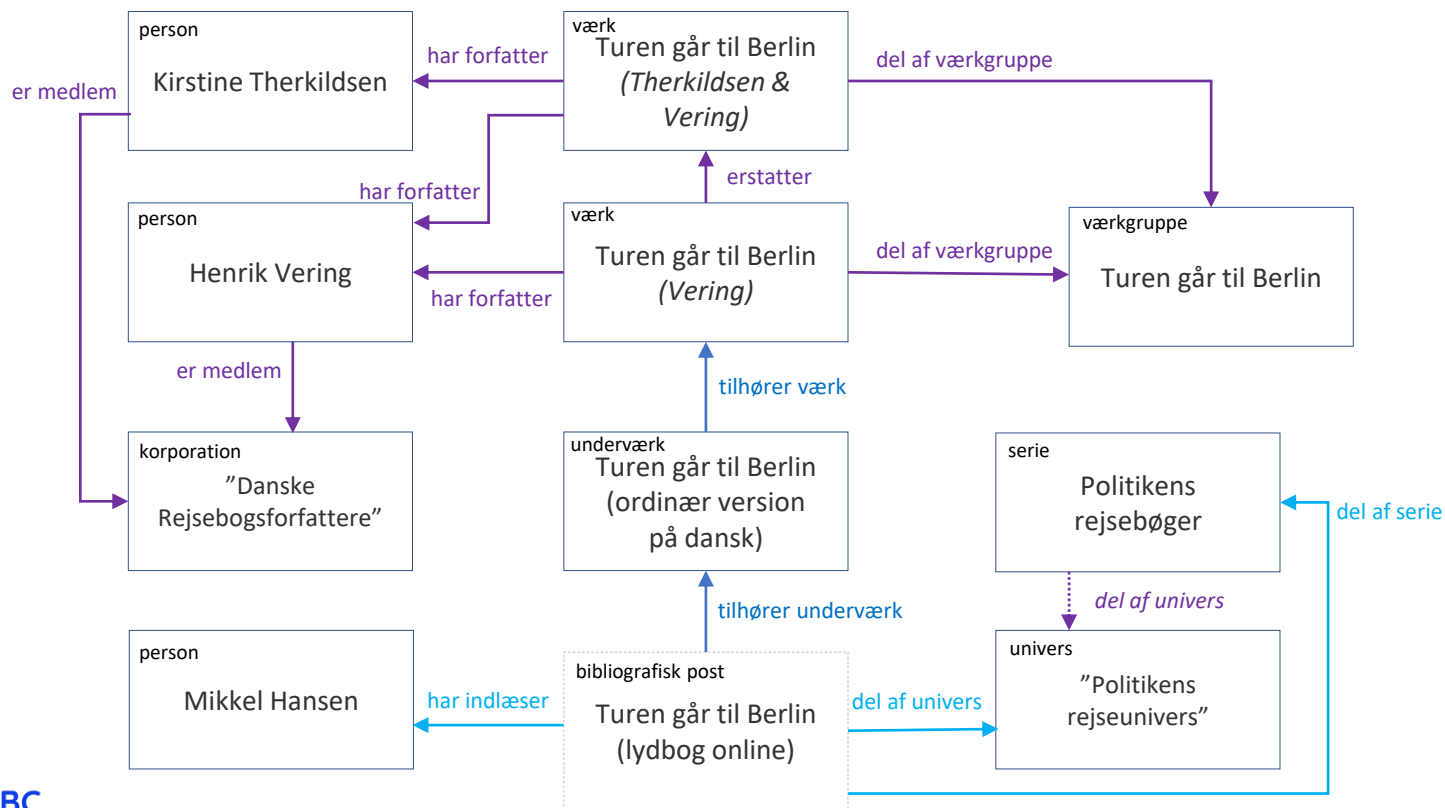

Graphic novel-serier

Relationer - eksempel: Emma

Relationer - eksempel

Spørgsmål?